

บทวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้คือ

การวิเคราะห์ธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะของวัตถุนิยม จิตนิยม และทัศนะอิสลาม

การวิเคราะห์ปฐมกำเนิดของมนุษย์ตามทฤษฎีของคาร์วินและทัศนะอิสลาม ซึ่งเป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากคัมภีร์อัลกุรอาน รวมทั้งอรรถาธิบายอัลกุรอาน อัลหะดีษ และงานเขียนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและนำเอาข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ตีความเชิงอิสลาม

ธรรมชาติของมนุษย์

1. กลุ่มวัตถุนิยมหรือสสารนิยม

กลุ่มวัตถุนิยมหรือสสารนิยมมีทัศนะว่าธรรมชาติของมนุษย์มีเพียงสสารหรือร่างกายเท่านั้น ทั้งนี้รวมตลอดถึงระบบประสาทและมันสมองจิตหรือวิญญาณก็ต้องถือว่าเป็นสสารและเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย เดมอครีตัส (Democritus) มีทัศนะว่าวิญญาณของมนุษย์นั้นเกิดจากการรวมกลุ่มของปรมาณูกลุ่มที่ประณีตที่สุดและคล่องแคล่วที่สุด ปรมาณูนี้เรียกว่าปรมาณูวิญญาณ (Soul Atom) มันแผ่ซ่านไปทั่วสรรพางค์ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกเคลื่อนไหวของอวัยวะในร่างกาย (Salah 'Abd al-'Alim Ibrahim, 1990 : 23)

ถ้านำธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะวัตถุนิยมหรือสสารนิยมมาวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่ามนุษย์ไม่ต่างอะไรกับก้อนหิน เพราะว่าร่างกายจิตวิญญาณของมนุษย์ต่างก็เป็นวัตถุหรือสสารเช่นเดียวกัน แต่ปรากฏการณ์ความเป็นจริงนั้นมนุษย์ต่างกับก้อนหิน เพราะว่ามีมนุษย์มีความรู้สึกรู้คิด เจริญเติบโต ต้องการอาหาร เคลื่อนไหวด้วยตนเอง

ปรากฏการณ์เหล่านี้มิได้ปรากฏกับก้อนหิน ฉะนั้นมนุษย์ต้องมีสิ่งอื่น ๆ นอกเหนือจาก วัตถุกายภาพ ที่ทำให้มนุษย์ต่างกับก้อนหิน สิ่งนั้นคือจิตหรือวิญญาณ ดังนั้นวัตถุกายของ มนุษย์จะไม่สมบูรณ์ในตัวของมันเอง นอกจากมนุษย์จะต้องประกอบด้วยจิตวิญญาณ (Wahbah al-Rakhili, 1991 : 159) สำหรับจิตวิญญาณนั้นอิสลามได้ยืนยันโดยที่อัลเลาะห์ ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลสะอูเราะฮฺ : 9) ความว่า “หลังจากนั้น พระองค์ทรงทำให้เขา มีรูปร่างสมบูรณ์และทรงเป่าลงไปในเขาจากวิญญาณ (ตามพระประสงค์) ของพระองค์...” และในอัลกุรอาน (อันฟัจรี : 27-28) ความว่า “โอ้จิตวิญญาณอันสงบบริสุทธิ์ เจ้าจงกลับ คืบคลานคืบคืบของเจ้า โดยความยินดีอีกทั้งได้รับความยินดี...” และอัลหะดีษเล่าจาก อิบิสูรอเราะฮฺ รอฎี จากท่านศาสดามุฮัมมัด ศ็อลลา ได้กล่าวว่า “เมื่ออัลเลาะห์ทรงสร้าง อาตัมขึ้น และเป่าวิญญาณเข้าไปในร่างกายของอาตัม เขาได้จามแล้วกล่าวว่า มวลการ สรรเสริญเป็นของอัลเลาะห์ เขาได้กล่าวคำสรรเสริญ อัลเลาะห์โดยอนุมัติของพระองค์” รายงานจากติรมีซี (อรุณ บุญชม, 2529 : 1371) จากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่กล่าวมานี้ แสดงว่ามนุษย์ประกอบด้วยจิตวิญญาณ แต่จิตวิญญาณมีความแตกต่างกับวัตถุกาย ะฮฺปะฮฺ อีรรอซีลี (Wahbah al-Rakhili, 1991 : 159) ได้กล่าวว่า อีรรอซี (al-Razi, 1125- 1186 A.D.) และอิบนิคัยเยม (Ibn al-Qayyim, 1275-1331 A.D.) ได้บันทึกไว้ในหนังสือ (al-Rub) ว่าวิญญาณเป็นมวลสารชนิดหนึ่งที่โปร่งใส มองไม่เห็นรูปร่างประกอบด้วยรัศมี ต่างกับกายเนื้อหมูนเวียนอยู่ในร่างกายเหมือนกับน้ำที่วนเวียนอยู่ในหลอดน้ำ มันมิได้เกิด ขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่อัลเลาะห์สร้างขึ้น คำนิยามที่กล่าวมานี้แสดงว่าวิญญาณ อัลเลาะห์ทรงสร้างจากรัศมี ส่วนร่างกายอัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลสะอูเราะฮฺ : 7) ความว่า “ทรงประทานความงดงามแก่ทุกๆ สิ่งที่อัลเลาะห์บันดาลไว้ และทรงเริ่ม บันดาลมนุษย์มาจากดิน หลังจากนั้นทรงบันดาลเผ่าพันธุ์ของเขาจากเชื้อน้ำที่ไว้เกียรติ (ในสายตาของคนทั่วไป)” อายะฮฺที่กล่าวมานี้แสดงว่าร่างกายของมนุษย์ อัลเลาะห์ทรง สร้างมาจากดินสำหรับอาตัม ส่วนน้ำอสุจิสำหรับทายาทของอาตัม ฉะนั้นสิ่งที่กล่าวมา ข้างต้นสรุปได้ว่ามนุษย์ประกอบด้วยกายและจิต ส่วนจิตนั้นซึ่งมีความแตกต่างกับร่างกาย เนื่องจากอัลเลาะห์ทรงสร้างจิตวิญญาณจากรัศมี ส่วนวัตถุกายนั้นพระองค์ทรงสร้างมาจาก ดิน

2. จิตนิยม

การค้นคว้าธรรมชาติของมนุษย์ที่ชนะจิตนิยมจะเห็นได้ว่า จิตนิยมนับตั้งแต่สมัยโสกราตีส (Socrates 469 - 399 B.C.) จนกระทั่งถึงปัจจุบันต่างก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับกายภาพแต่ให้ความสนใจศึกษาเฉพาะทางด้านจิต เพราะถือว่าจิตสำคัญกว่ากาย โดยที่จิตเป็นตัวคนที่แท้จริงของมนุษย์ ส่วนกายภาพนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปมาไม่แน่นอนจึงก่อให้เกิดความสุขความทุกข์ถ่ายไปถ่ายมาไม่รู้หยุด (วิทย์ วิชาเวทย์, 2531 : 59)

หากนำทัศนะจิตนิยมมาศึกษาวิเคราะห์จะเห็นได้ว่า นักจิตนิยมโดยทั่ว ๆ ไปให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับจิตเป็นกรณีพิเศษ แต่กลุ่มจิตนิยมนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าทางด้านร่างกาย เพราะถือว่าร่างกายนั้นเป็นส่วนประกอบภายนอกซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่อิสลามให้ความสนใจในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับร่างกายของมนุษย์ โดยที่อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลสะอูเราะฮะฮ์ : 7-9) ความว่า “ทรงประทานความงดงามแก่ทุกๆ สิ่งที่พระองค์ทรงบันดาลไว้และทรงเริ่มบันดาลมนุษย์มาจากดิน หลังจากนั้นทรงบันดาลเผ่าพันธุ์ของเขาจากเชื้อน้ำที่ไร้เกียรติ (ในสายตาของคนทั่วไป) หลังจากนั้นพระองค์ทรงทำให้เขามีรูปร่างสมบูรณ์ และเป่าลงไป在他 จากวิญญาณ (ตามความประสงค์) ของพระองค์และอัลหะดีษเล่าจากอาอิชะฮ์ รอฎิฯ จากท่านศาสดามูฮัมมัด คือเล่าว่า ได้กล่าวว่า มลาอิกะฮ์ถูกสร้างขึ้นจากรัศมีและญาณถูกสร้างจากเปลวไฟ และอาดัมถูกสร้างขึ้นจากสิ่งที่ได้ถูกพรรณาลักษณะไว้แก่พวกท่านในคำดำรัสของอัลเลาะห์ที่ว่า และแน่แท้เราได้สร้างมนุษย์ขึ้นมาจากต้นกำเนิดที่มาจากดิน รายงานจากมุสลิมและอิมามอะหมัด (อรุณ บุญชม, 2529 : 1371)

อัลกุรอานและอัลหะดีษที่กล่าวมานี้ ซอลละฮ์ อัชชุลลาฮี อิบรอฮีม (Salah Abd al-alim Ibrahim, 1982 : 28) ได้อธิบายว่า “มนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและจิตวิญญาณ สำหรับร่างกายเป็นรูปร่างที่ได้สัมผัสกับโลกภายนอก ซึ่งเดิมประกอบด้วยธาตุดินและต่อมาจากเชื้ออสุจิ ส่วนวิญญาณนั้น วะฮบะฮ์ อรรอฆิมิตี (Wahbah al-Rakhili, 1991 : 189) ได้กล่าวว่า “อรรอซี้ (al-Razi, 1126-1186 A.D.) และอิบนิกัยเยม (Ibn Qayyim, 1271-1331 A.D.) ได้บันทึกไว้ในหนังสือ (al-Rub) ว่า วิญญาณเป็นมวลสารชนิดหนึ่งที่โปร่งใสมองไม่เห็นรูปร่างประกอบด้วยรัศมีต่างกับธรรมชาติของกายเนื้อหุนเวียนอยู่ในร่างกายเหมือนน้ำวนเวียนอยู่ในหลอดน้ำ มันมิได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็น

สิ่งที่อัลเลาะห์ทรงสร้างขึ้น นิยามที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่าวิญญาณ อัลเลาะห์ทรงสร้างจากรัศมี

สิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นสรุปได้ว่า มนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและจิต แต่ร่างกายและจิตต่างก็มีความสำคัญเท่าๆ กัน

3.ตามทัศนะอิสลาม

ถ้าวิเคราะห์ธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะอิสลามจะเห็นได้ว่าทัศนะอิสลามอยู่ระหว่างกลางของวัตถุนิยมและจิตนิยม เนื่องจากอิสลามให้ความสนใจเกี่ยวกับวัตถุกายคล้าย ๆ กับวัตถุนิยม แต่อิสลามมีความแตกต่างกับวัตถุนิยม เพราะว่าอิสลามมีทัศนะเกี่ยวกับร่างกายและจิตต่างกับวัตถุนิยม โดยที่อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลสะอูเราะฮ์ : 7-9) ความว่า “ทรงประทานความงดงามแก่ทุก ๆ สิ่งที่พระองค์ทรงบันดาลไว้ และทรงเริ่มบันดาลมนุษย์มาจากดินหลังจากนั้นทรงบันดาลเผ่าพันธุ์ของเขามาจากเนื้อน้ำที่ไร้เกียรติ (ในสายตาของคนทั่วไป) หลังจากนั้นพระองค์ทรงทำให้เขามีรูปร่างสมบูรณ์ และเป่าลงไปในเขาจากวิญญาณ (ตามความประสงค์) ของพระองค์” และอัลหะดีษเล่าจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ รอดิ๊อะ จากท่านศาสดา มุฮัมมัด ศ็อลละฮ์ ได้กล่าวว่า “มลาอิกะฮ์ถูกสร้างขึ้นจากรัศมี และญินถูกสร้างขึ้นจากเปลวไฟ และอาดัมถูกสร้างขึ้นจากสิ่งที่ได้ถูกพรณาลักษณะไว้แก่พวกท่านในคำดำรัสของอัลเลาะห์ที่ว่า “และแน่แท้เราได้สร้างมนุษย์ขึ้นมาจากดินกำเหนิดที่มาจากดิน” รายงานจากมุสลิมและอิมามอะหมัด (อรุณ บุญชม 2529 : 1371) อัลกุรอานและอัลหะดีษที่กล่าวมานั้น ซอละฮ์ อับดุลอาลิม อิบรอฮีม (Salah 'Abd al-'Alim Ibrahim, 1982 : 28) ได้ให้ทัศนะว่า “มนุษย์ประกอบด้วยวัตถุกายและจิตวิญญาณ สำหรับวัตถุนั้นเป็นรูปร่างที่ได้สัมผัสกับโลกภายนอก ซึ่งเดิมประกอบขึ้นมาจากดิน และต่อมาจากเชื้ออสุจิ ส่วนวิญญาณ วะฮุบะฮ์ อรรอซีลี (Wahbah al-Rahkili, 1991 : 159) ได้กล่าวว่า “อรรอซี (al Rasi 1125-1186 A.D) และอิบนิกัยเยม (Ibn al-Qayyim, 1271-1331 A.D.) ได้บันทึกไว้ในหนังสือ (al-Ruh) ว่า “วิญญาณเป็นมวลสารชนิดหนึ่งที่ไม่โปร่งใส มองไม่เห็นรูปร่างประกอบด้วยรัศมีต่างกับธรรมชาติของกายเนื้อหมุนเวียนอยู่ในร่างกายเหมือนกับน้ำที่วนเวียนอยู่ในหลอดน้ำ มันมิได้เกิดขึ้นตาม

ธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่อัลเลาะห์ทรงสร้างขึ้น” สิ่งทีกล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าวิญญาณอัลเลาะห์ทรงสร้างจากรัศมี

ฉะนั้นสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่าร่างกายของมนุษย์มีความแตกต่างกับจิตวิญญาณและเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติของมนุษย์ตามที่ศนะอิสลามมีความแตกต่างกับทัศนะวัตถุนิยม

สำหรับอิสลามมีทัศนะเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับจิตนิยม แต่อิสลามมีความแตกต่างกับจิตนิยม โดยที่อิสลามให้ความสนใจเกี่ยวกับกายและจิตวิญญาณเท่า ๆ กัน อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลสะอูเราะฮ์ : 7-9) ความว่า “ทรงประทานความงดงามแก่ทุกๆ สิ่งที่พระองค์ทรงบันดาลไว้ และทรงเริ่มบันดาลมนุษย์มาจากดินหลังจากนั้นพระองค์ทรงบันดาลเผ่าพันธุ์ของเขาจากเชื้อน้ำที่ไว้เกียรติ (ในสายตาของคนทั่วไป) หลังจากนั้นพระองค์ทรงทำให้เขามีรูปร่างสมบูรณ์ และเป่าลงไปของเขาจากวิญญาณ (ตามความประสงค์) ของพระองค์” และอายะฮ์อื่นๆ อีกและอัลหะดีษเล่าจากอัลคิลลาฮ์ (บุครมัสฮูด) ได้กล่าวว่า “ท่านศาสดามุฮัมมัด ศ็อลลัฮ์ อะลัยฮิ วะสัลลัม มีสติจะและถูกรับรองว่ามีสติจะ ได้เล่าให้ฟังว่าแท้จริงใครคนใดคนหนึ่งจากพวกท่านนั้นขึ้นส่วนต่าง ๆ ของเขาจะถูกนำมารวบรวมอยู่ในครรภ์ของมารดาในสภาพเป็นน้ำอสุจิเป็นเวลาสี่สิบวัน หลังจากนั้นจะเปลี่ยนสภาพเป็นเลือดก้อนในเวลาสี่สิบวัน ต่อจากนั้นจะเปลี่ยนสภาพเป็นเนื้อก้อนในเวลาสี่สิบวัน หลังจากนั้นวิญญาณจะถูกเป่าเข้าไป...” รายงานจากบุคอรี มุสลิม ตีรมิซีย์ และอิบนุมาเยฮ์ (อรุณ บุญชม, 2529 : 11) อัลกุรอานและอัลหะดีษที่กล่าวมาข้างต้น ซอลละฮ์ อับดุล อาลิม อิบรอฮีม (Salah 'Abd al-'Alim Ibrahim, 1982 : 28) ได้ให้ทัศนะว่า “มนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและจิตวิญญาณ สำหรับร่างกายนั้นเป็นรูปร่างที่ได้สัมผัสกับโลกภายนอกเดิมประกอบขึ้นมาจากดินและต่อมาจากเชื้ออสุจิ” ส่วนวิญญาณอัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลมูมินูน : 12) ความว่า “หลังจากเราได้บังเกิดมันมาในกำเนิดอื่น” ฟัครูดดีน อัรรอซี (Fakhr al-Din al-Razi, 1990 : 74) ได้อธิบายว่า “อัลเลาะห์ทรงทำให้เขามีรูปร่างสมบูรณ์ พระองค์ทรงบรรจุวิญญาณเข้าไปในร่างกายนั้น โดยที่วิญญาณผัดกับลักษณะของร่างกายที่ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านั้น” ดังนั้นสิ่งที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า ทัศนะอิสลามมีความแตกต่างกับจิตนิยม เนื่องจากอิสลาม

ให้ความสนใจเกี่ยวกับกายและจิตเท่าๆ กัน เพราะอิสลามถือว่ากายกับจิตมีความสำคัญเท่าเทียมกัน”

ปฐมกำเนิดของมนุษย์

1.ตามทฤษฎีวิวัฒนาการของชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Davin)

ดาร์วินเป็นบุคคลสำคัญเกี่ยวกับวิวัฒนาการและเป็นผู้วางรากฐานทฤษฎีวิวัฒนาการทางชีววิทยา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสิ่งมีชีวิตทั่วไป (งามพิศ สัตย์สงวน, 2533 : 61) ส่วนวิวัฒนาการของมนุษย์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปร่างลักษณะทางกายภาพของมนุษย์ไปตามกาลเวลา มนุษย์โฮโมซาเปียน หรือมนุษย์ที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่เป็นสัตว์เซลล์เดียว และมีการเปลี่ยนแปลงมาเรื่อยๆ จนมีลักษณะทางกายภาพเหมือนดังในปัจจุบัน (งามพิศ สัตย์สงวน, 2533 : 62)

หากนำทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วินมาวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่าทฤษฎีวิวัฒนาการนี้เป็นทฤษฎีที่ชาวตะวันตกและตะวันออกส่วนใหญ่จะเป็นนักศาสนานักปรัชญา และนักวิชาการ จะเป็นกลุ่มมุสลิมหรือไม่ก็ตาม ต่างก็วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง (Mahfuz 'Ali 'Azam, 1996 : 225) ยิ่งกว่านั้นกลุ่มมุสลิมมีคัมภีร์อัลกุรอานและอัลหะดีษเป็นหลักฐานในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับมนุษย์ ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าอัลเลาะห์ทรงสร้างมนุษย์ขึ้นโดยอิสระ โดยที่มนุษย์มิได้ผ่านขั้นตอนของการวิวัฒนาการมาจากสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่งตามทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน (Muhammad Uthman, 1987 : 224) อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลสะอูเราะฮ์ 8-9) ความว่า “ทรงประทานความมั่งคั่งแก่ทุกๆ สิ่งที่พระองค์ทรงบันดาลไว้ และทรงเริ่มบันดาลมนุษย์มาจากดินหลังจากนั้นพระองค์ทรงบันดาลเผ่าพันธุ์ของเขามาจากเชื้อน้ำที่ไร้เกียรติ (ในสายตาของคนทั่วไป) หลังจากนั้นพระองค์ทรงทำให้เขามีรูปร่างสมบูรณ์และเป่าลงไปเ็นเขาจากวิญญาณ (ตามความประสงค์) ของพระองค์ ทรงบันดาลให้พวกเขามีหูมีตาและมีจิตใจ แต่ก็เล็กน้อยเหลือเกินที่พวกเขาจักศัญญู” และยังมีอายะฮ์อื่น ๆ อีก และอัลหะดีษเล่าจากอาอิชะฮ์ รอฎิฯ จากท่านศาสดามูฮัมมัด คือเล่าว่า “มลาอิกะฮ์ถูกสร้างขึ้นจากรัศมีและญาณถูกสร้างจากเปลวไฟ และอาดัมถูกสร้างขึ้นจากสิ่งที่ได้ถูก

พรรณาลักษณะไว้แต่พวกท่านในคำดำรัสของอัลเลาะห์ที่ว่า และแน่แท้เราได้สร้างมนุษย์ขึ้นมาจากดินกำเนิดที่มาจากดิน” รายงานจากมุสลิมและอิมามอะหมัด (อรุณ บุญชม, 2529 : 1371) เล่าจากอับดุลลาฮฺ (บุตรมัศอูด) ได้กล่าวว่า ท่านศาสดามุฮัมมัด คืออละฯ ซึ่งเป็นผู้มีสัจจะและถูกรับรองว่ามีสัจจะ ได้เล่าให้พวกเราฟังว่าแท้จริงใครคนใดคนหนึ่งจากพวกท่านนั้น ชิ้นส่วนต่างๆ ของเขาจะถูกนำมารวบรวมอยู่ในครรภ์ของมารดาในสภาพเป็นน้ำอสุจิเป็นเวลาสี่สิบวัน หลังจากนั้นจะเปลี่ยนสภาพเป็นเลือดก้อนในเวลาสี่สิบวัน ต่อจากนั้นจะเปลี่ยนสภาพเป็นเนื้อก้อนในเวลาสี่สิบวัน หลังจากนั้นวิญญาณจะถูกเป่าเข้าไป รายงานจากบุคอรี มุสลิม ตีร์มิซีย์ และอิบนุบาเยฮฺ (อรุณ บุญชม, 2529 : 11)

อัลกุรอานและอัลหะดีษที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าอัลเลาะห์ทรงสร้างมนุษย์สองทางด้วยกันคือ

1).ทางที่ผิดปกติ คือ ทางที่อัลเลาะห์ทรงสร้างมนุษย์ (อาดัม) มาจากผงคลีดินต่อมาได้กลายเป็นดินเหนียว ต่อมาเป็นดินที่เปลี่ยนสภาพ ต่อมาเป็นดินเนื้อละเอียด ต่อมาเป็นดินแข็งประดุจดินเผา (‘Abd al-Salam Muhammad ‘Ali Shahin, 1995 : 226)

2).ทางปกติ คือ ทางการสืบทอดมนุษย์ (ทายาทของนบีอาดัม) โดยความสัมพันธ์กันระหว่างบิดามารดา (Salah ‘Abd ‘Alim Ibrahim, 1990 : 23)

สิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นสรุปได้ว่ามนุษย์ไม่ได้วิวัฒนาการมาจากสัตว์ชั้นต่ำบางชนิดตามทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน

ส่วนการที่มนุษย์มีลักษณะทางกายภาพเหมือนลิงไม่มีหางขนาดใหญ่คือ กอริลล่า ชิมแปนซี และอูรังอุตัง และอื่นๆ อีก ดาร์วินอธิบายว่า “มนุษย์มีความสัมพันธ์ทางกรรมพันธุ์ต่อกัน คือ มนุษย์และลิงไม่มีหางขนาดใหญ่เหล่านี้มาจากบรรพบุรุษเดียวกันหลายล้านปีมาแล้ว ในขณะที่เดียวกันทั้งมนุษย์และลิงไม่มีหางต่างก็พัฒนาลักษณะเฉพาะของตัวเองแตกต่างกันออกไป จนบางครั้งเป็นอุปสรรคต่อการมีรากฐานความเหมือนกันทางโครงสร้าง...” (งามพิศ สัตย์สงวน, 2532 : 66)

หากนำลักษณะของมนุษย์ที่มีความคล้ายคลึงกับลิงไม่มีหางมาวิเคราะห์จะเห็นได้ว่า ชากโครงสร้างต่าง ๆ เหล่านั้น มะฮฺฟูซฺ อาลี อาซิม (Mahfuz‘Ali ‘Azim, 1986 : 232) ได้กล่าวว่า “นายแอนโทนี สแตนเดน (Anthony Standen) ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ วิทยาศาสตร์ก็คือโคบูนช้ายัญ (Science is a Sacred Cow) ว่า สำหรับสิ่งที่มีความใกล้เคียง

กับข้อเท็จจริงมากที่สุดนั้น เราอาจจะกล่าวได้ว่ามีอวัยวะต่างๆ ของร่างกายมากมายที่สุดสูญสลายตัวไป มีอวัยวะส่วนเดียวแต่ประการใด ยิ่งไปกว่านั้นเรายังมีความสงสัยในส่วนที่มีอยู่ด้วย ณ ที่นี้จึงจำเป็นที่เราต้องค้นหาอวัยวะส่วนต่างๆ ของมนุษย์ที่ตายไปเป็นจำนวนหลายล้านชิ้น เพื่อที่จะนำเอามาเป็นข้อวิจยถึงส่วนที่เหมือนกันระหว่างมนุษย์และลิงพันธุต่างๆ ในเมื่อพวกวิวัฒนาการนิยมไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้อย่างด่องแท้ว่ามนุษย์มีกำเนิดเดียวกับลิง จึงเป็นเหตุให้เขาเหล่านั้นได้บัญญัติศัพท์ มนุษย์-ลิง หรือ มนุษย์-วานร ขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะนำมาเป็นเหตุผลกล่าวอ้างถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับลิงทางด้านชาติพันธุ์ แต่ว่าความคิดนี้ได้ถูกกลืนเลื่อนไปทั้งนี้เนื่องจากไม่สามารถที่จะพิสูจน์หาข้อเท็จจริงที่แน่นอนได้ (Mahfuz 'Ali 'Azam, 1986: 232)

สำหรับมนุษย์ชวา (Jawa Ape Man) ซึ่งดูบัว (Dubois) ได้ค้นพบเมื่อปี ค.ศ.1891 เขาเพียงแต่ได้ค้นพบกระดูกโกลกมนุษย์ซึ่งมีฟันติดอยู่ 2-3 ซี่ และชิ้นส่วนตรงขาอ่อนซึ่งเขาค้นพบห่างจากสถานที่พบหัวกระดูกโกลกเป็นระยะทาง 15 เมตร ในการประชุมทางด้านวิชาการครั้งที่ 3 ซึ่งจัดให้มีขึ้นในเมืองลีดส์ (Leeds) ประเทศอังกฤษ ศาสตราจารย์เวิร์คโฮว์ (Professor Virchow) ได้กล่าวยืนยันว่ากระดูกศีรษะที่ค้นพบนั้นเป็นกระดูกศีรษะของลิงชิมแปนซี และกระดูกหัวเข่านั้นเป็นของมนุษย์ นอกจากนี้แล้วการพิสูจน์ถึงกำเนิดของมนุษย์ด้วยวิธีการเอาโครงกระดูกมาต่อกันนั้น เป็นวิธีการที่เชื่อถือไม่ได้ ส่วนมนุษย์ฟิลโด (Pildoa Ape man) ซึ่งได้มีการค้นพบกระดูกศีรษะ ขากรรไกร และฟัน 1 ซี่ (ณ ตำบลฟิลโด Pildoa ประเทศอังกฤษ) รายงานของศาสตราจารย์เฮริบลิกกา (Professor Hirblicka) กล่าวว่า “กระดูกศีรษะเป็นของมนุษย์ ส่วนกระดูกขากรรไกรเป็นของลิงชิมแปนซี” นายอาร์เธอร์ คีธ (Arthur Keith) กล่าวยืนยันว่า “การนำเอาโครงกระดูกของสิ่งที่มีชีวิตชนิดใดชนิดหนึ่งนั้นเราไม่สามารถพิสูจน์หาข้อเท็จจริงของมันได้ ส่วนขากรรไกรของมนุษย์ไฮเดลเบิร์ก (Heidelberg Ape man) ค้นพบในเมืองไฮเดลเบิร์ก ประเทศเยอรมัน ซึ่งมีความใหญ่นั้นมีส่วนคล้ายคลึงกับขากรรไกรของชาวเอสกีโมในปัจจุบัน สำหรับมนุษย์ปักกิ่งก็เช่นเดียวกัน (Peking Ape man) ขากรรไกรของเขามีส่วนคล้ายคลึงกันกับชาวเผ่าเวดา (Veddass) ซึ่งปัจจุบันนี้อาศัยอยู่บนเกาะลังกา (Mahfuz Ali Azam, 1986 : 233)

การค้นพบดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ในวิชามนุษยศาสตร์ถือว่าเป็นวิธีการที่ทันสมัยที่สุด ที่จะกำหนดถึงเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ การค้นพบกระดูกโครงกระดูกของมนุษย์ในสมัยก่อนซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงกับกระดูกโครงกระดูกของมนุษย์ในสมัยปัจจุบัน โดยมีอายุมากกว่าที่พวกวิวัฒนาการนิยมได้กำหนดไว้ถึงช่วงระยะเวลาที่อวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายมนุษย์ได้สูญสลายตัวไป จึงเป็นผลทำให้เขาเหล่านั้นมีความกระวนกระวายใจมากยิ่งขึ้น ศาสตราจารย์ คีธ (Professor Keith) กล่าวว่า “เราไม่อาจจะสืบหากำเนิดของมนุษย์ด้วยวิธีการนี้ได้” ส่วนศาสตราจารย์ดับบลิว บรังโก (Professor W.Branco) กล่าวว่า “วิชาว่าด้วยการศึกษาสิ่งมีชีวิตในดึกดำบรรพ์ (Paleontology) มิได้ทำให้เราทราบถึงบรรพบุรุษของมนุษย์แต่ประการใด” นอกจากนี้แล้ว นายเอริค วาสแมน (Eric Wasman) ยังได้กล่าวไว้ในหนังสือชีววิทยาสสมัยใหม่และทฤษฎีเกี่ยวกับวิวัฒนาการ (Modern Biology and Theory of Evolution) ว่า “บรรดาร่องรอยที่เขาค้นพบมิได้ยืนยันถึงทฤษฎีเกี่ยวกับการสืบหากำเนิดของมนุษย์แต่อย่างใด” และศาสตราจารย์ เวอร์คโฮว์ (Professor Virchow) ได้กล่าวยืนยันว่า “ทัศนะเกี่ยวกับมนุษย์วานรเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ” (สายสัมพันธ์, 2522 : 23-24) ดังนั้นสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า มนุษย์ไม่ได้มีบรรพบุรุษเดียวกันกับลิงไม่มีหางขนาดใหญ่ตามทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน

2. หลักฐานวิวัฒนาการของดาร์วิน (Darwin)

หากนำหลักฐานเกี่ยวกับซากของสิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้นจากโคลนหรือตะกอนมาทับถมสิ่งที่มีชีวิตที่ตายไปแล้วเป็นเวลานานนับพันปีจนในที่สุดก็กลายเป็นหินจึงเกิดเป็นแม่พิมพ์ขึ้นมาวิเคราะห์ อาจจะพบว่าบรรดานักวิวัฒนาการนิยมต่างก็พยายามยกเอาข้อมูลทางด้านธรณีวิทยาสนับสนุนทฤษฎีของตน แต่ทว่าข้อเท็จจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ดังที่นายดาร์วิน (Darwin) ได้กล่าวยอมรับว่า “วิชาธรณีวิทยามีได้ให้ข้อมูลใดๆ แก่เราเกี่ยวกับวิวัฒนาการ” นี่คือการคัดค้านประการสำคัญของเขา (จากหนังสือ “รากฐานของวิเสสชาติ” (The Origin of the Species) แท้จริงชั้นหินชั้นแรกที่ได้ฝังร่องรอยของสิ่งต่าง ๆ ไว้ จึงเรียกว่า “ชั้นแคมเบรียน” (Cambrian) แสดงให้เราทราบว่าสิ่งมีชีวิตได้อุบัติขึ้นภายใต้รูปการณ์ต่างๆ และชั้นหินนี้มีได้แสดงให้เห็นว่าสิ่งมีชีวิตได้วิวัฒนาการจากสิ่งมีชีวิตอีกชนิดหนึ่งซึ่งปราศจากรูปร่าง ส่วนชั้นหินที่เก่าแก่ที่สุดซึ่งมีชื่อว่า “พรีแคมเบรียน”

(Pricambrian) มิได้ให้ข้อมูลใดๆ เกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิตยิ่งไปกว่านั้นบรรดาสัตว์ที่เกิดในยุคแคมเบรียน (Cambrian) ยังคงหลงเหลืออยู่สมัยปัจจุบัน โดยที่ไม่ได้สูญพันธุ์ไปแต่ประการใด ซึ่งเราก็ไม่พบร่องรอยเกี่ยวกับช่วงระยะแห่งการเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะนำไปสนับสนุนความถูกต้องของทฤษฎีเกี่ยวกับวิวัฒนาการ ซึ่งมันมีความเกี่ยวพันกันกับการเปลี่ยนแปลงรูปร่างด้วย แท้จริงตามทฤษฎีเกี่ยวกับวิวัฒนาการกล่าวว่า สิ่งที่มีชีวิตได้อุบัติขึ้นเมื่อประมาณ 1,500 ปีก่อนโน้น แต่ทว่าบรรดาร่องรอยต่าง ๆ ที่ถูกค้นพบนั้นมีอายุไม่เกินไปกว่า 500 ปี ตามนัยนี้หมายถึงว่านักวิวัฒนาการนิยมได้ปิดตาความโนภาพของสิ่งต่าง ๆ เสีย 1,000 ปี นักธรณีวิทยาาก็ได้กล่าวยืนยันว่ารูปร่างของสิ่งมีชีวิตในยุคก่อนไม่ได้แสดงถึงการมีวิวัฒนาการแต่ประการใด ค้างควาในสมัยก่อนก็ยังคงมีรูปร่างเช่นเดียวกันกับค้างควาในสมัยปัจจุบัน ปลาวาฬในสมัยก่อนก็ยังคงมีรูปร่างเช่นเดียวกันกับปลาวาฬในสมัยปัจจุบัน สำหรับนกก็มีรูปแบบเดียวกันกับนกในปัจจุบัน โดยมีขนปกคลุมห่อตัวของมันแบบเดียวกันกับปัจจุบัน (Mahfuz 'Ali 'Azam, 1986 : 231) ฉะนั้นการศึกษาวิเคราะห์มาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่าทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วินไม่อาจหาข้อมูลหลักฐานมายืนยันว่ามนุษย์มีบรรพบุรุษเดียวกันกับสัตว์จำพวกลิงไม่มีหางขนาดใหญ่ได้อย่างชัดเจน

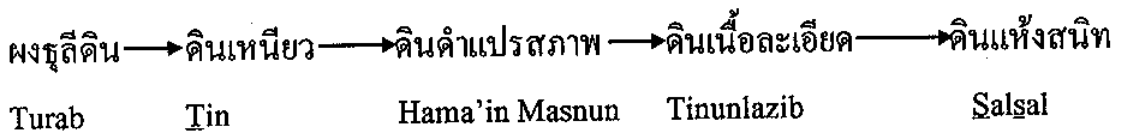
3.ตามทัศนะอิสลาม

หากวิเคราะห์ห่ายะฮุดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างนบีอาดัมตามที่พระองค์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน เช่น (อัลกะฮฟู : 37) ความว่า “ท่านยังจะออกตัญญูต่อพระผู้เป็นเจ้าผู้ทรงบันดาลมาจากผลฐิติดิน...” (อัลมุมนูน : 12) ความว่า “ขอยืนยันแท้จริงเราได้บันดาลมนุษย์มาจากธาตุดินที่เหนียว (อัลฮิจร์ : 28) ความว่า “แท้จริงจะสร้างมนุษย์คนหนึ่งมาจากดินแห้ง (ซึ่งเค็มมา) จากดินคำที่เปลี่ยนสภาพ” (อิซซอพฟาต : 11) ความว่า “พระองค์ทรงบันดาลมนุษย์จากดินแห้งสนิทประดุจดินเผา มาวิเคราะห์จะเห็นได้ว่า ซอลละฮฺ อับดุลอาตีมี อิบรอฮีม (Salah 'Abd al-'Alim Ibrahim, 1990 : 28) ได้กล่าวว่าบางครั้งอัลเลาะห์ทรงกล่าวถึงดินเหนียวและกล่าวถึงดินผงฐิติดิน และอีกครั้งทรงกล่าวถึงดินในลักษณะ

อื่น ๆ อีกอีรรอซี (al-Razi) และนักคัพเสร¹คนอื่น ๆ ได้กล่าวว่า การที่อัลเลาะฮฺกล่าวถึงดินในลักษณะนั้น ๆ ทรงแสดงถึงขั้นตอนต่าง ๆ ที่อัลเลาะฮฺทรงแปรสภาพดินในการสร้างนบีอาดัม ก่อนที่อัลเลาะฮฺจะเป่าวิญญาณเข้าไปในร่างของอาดัม

แสดงให้เห็นว่าอายะฮฺต่าง ๆ นั้น วะฮฺบะฮฺ อีรรอซีลี (Wahbah al-Rakhili, 1991 : 204) ได้ให้ทัศนะว่า “อัลเลาะฮฺทรงสร้างอาดัมซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ แรกจากผงฐลีดิน ขั้นตอนที่สองจากดินเหนียว ขั้นตอนที่สามจากดินค้ำที่แปรสภาพ ขั้นตอนทีี่สี่จากดินเนื้อละเอียด ขั้นตอนทีี่ห้าจากดินแห้งสนิท

ตัวอย่าง ไคอะแกรมดังนี้

หากนำขั้นตอนต่าง ๆ ของดินตามไคอะแกรมมาวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าขั้นตอนแรกจากผงฐลีดินที่ระบุไว้ในอัลกุรอาน เนื่องจากผงฐลีดินนั้นอัลเลาะฮฺทรงรวบรวมจากสถานที่ต่างๆ จากอัลหะดีษเล่าจากอะบีมุซา รอฎี¹ ว่าท่านศาสดามูฮัมมัด ศ็อลลา¹ ได้กล่าวว่า แท้จริงอัลเลาะฮฺสร้างอาดัมจากกอบหนึ่งที่พระองค์ได้กอบมันมาจากแผ่นดินทั้งหมด ดังนั้นลูกหลานอาดัมซึ่งมีมาตามแต่ลักษณะของดิน บางคนผิวแดง ผิวขาว และผิวดำ และก้ำกึ่งระหว่างนั้น และบางคนมีนิสัยง่าย ๆ เสรีใค้ก ไช้วและดี รายงานจากอิรรมีซีด้วยรายงานที่ซอเหียะฮฺ (อรุณ บุญชม, 2529 : 723) จากอัลหะดีษที่กล่าวมานี้แสดงว่าอัลเลาะฮฺทรงรวบรวมดินจากส่วนต่างๆ ของโลกเพื่อนำมาสร้างนบีอาดัม วะฮฺบะฮฺ อีรรอซีลี (Wahba al-Rakhili 1991 : 90) ได้อธิบายว่าผงฐลีดินที่อัลเลาะฮฺทรงรวบรวมมาจากส่วนต่าง ๆ ของพื้นดินทั้งหมดมาผสมกับน้ำก็กลายเป็นดินเหนียวในขั้นตอนที่สองจากดินเหนียวในขั้นตอนที่สอง ฟัครุดดีนอีรรอซี (Fakhr al-Din al-Razi, 1990 : 67) ได้กล่าวว่า อัลเลาะฮฺทรงหมักดินเหนียวไว้ระยะหนึ่ง จากอัลหะดีษรายงานจากอะบู ดาวูด

¹ หมายถึง นักรรธาธิบายอัลกุรอาน

และคิริมีซี คัดมาจากอัฟ อัลฮารอบี รอฎี๓ ศาสดามูฮัมมัดคืออล๓ ได้กล่าวว่า “แท้จริงอัลเลาะฮฺทรงหมักดินเพื่อสร้างนบีอาดัมไว้สี่สิบวัน หลังจากนั้นพระองค์ทรงผสมดินด้วยพระหัตถ์ของพระองค์ ดังนั้นความดีออกทางด้านขวา และความชั่วออกทางด้านซ้าย และพระองค์ทรงนำพระหัตถ์มาลูบกับพระหัตถ์อีกข้างหนึ่ง” รายงานจาก อะบูดาวูดและคิริมีซี และคิริมีซีกล่าวว่า หะดีษฮาซันซอเฮียะฮฺ (Musa Muhammad ‘Ali, 1979 : 107)

คำว่า “หมักดิน” มุซา มูฮัมมัด อาลี (Musa Muhammad ‘Ali, 1979 : 108) ให้ความหมายว่า การแปรสภาพของดินจากสภาพหนึ่งให้กลายเป็นอีกสภาพหนึ่ง ฉะนั้นดินเหนียวในขั้นตอนที่สองได้แปรสภาพกลายเป็นดินดำ ในขั้นตอนที่สามคำว่า “การผสมสิ่งหนึ่งด้วยสิ่งหนึ่ง” มุซา มูฮัมมัด อาลี (Musa Muhammad ‘Ali, 1979 : 109) ได้หมายถึงสิ่งใหม่ได้เกิดขึ้น ฉะนั้นคำว่า “ผสมดิน” หมายถึงดินดำได้กลายเป็นดินเนื้อละเอียดในขั้นตอนที่สี่ จากขั้นตอนที่สี่ มะฮฺฟูซุ อาลี อาซั่ม (Mahfuz ‘Ali ‘Azam, 1986 : 76) ได้อธิบายว่า “หลังจากที่ดินดำกลายเป็นดินเนื้อละเอียดแล้วพระองค์ทรงนำไปบรรจุเข้าหลอดเฉพาะเป็นรูปพรรณลักษณะมนุษย์ (อาดัม)” จากอัลหะดีษเล่าจากอะนัส รอฎี๓ ว่า แท้จริงท่านศาสดามูฮัมมัด คืออล๓ ได้กล่าวว่า เมื่ออัลเลาะฮฺทรงสร้างรูปอาดัมขึ้นในสวรรค์แล้วพระองค์ได้ปล่อยอาดัมไว้เท่าที่พระองค์ประสงค์ อิบลิสได้เริ่มวนเวียนรอบอาดัมมองดูว่าคืออะไร เมื่ออิบลิสเห็นว่าอาดัมเป็นโผลง ก็รู้ว่าอาดัมนั้นถูกบังเกิดขึ้นแล้วเป็นสิ่งที่ไม่อาจควบคุมอารมณ์ได้ รายงานจากมุสลิม (อิรฺณ บุนฺญม, 2529 : 1215) มะฮฺฟูซุ อาลี อาซั่ม (Mahfuz ‘Ali ‘Azam, 1986 : 76) ได้ให้ทัศนะว่า อัลเลาะฮฺทรงปล่อยไวเงินแห่งสนิทในขั้นตอนที่ห้า โดยที่อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (ฮฺเราะฮฺฮฺมาน) ความว่า “พระองค์ทรงสร้างมนุษย์มาจากดินแห่งสนิทประดุจดินเผา” คำว่า “ดินเผา” หมายถึงรูปพรรณลักษณะของอาดัมได้เกาะกุมกันหนาแน่น” (Wahbah al-Rakhili, 1991 : 203) เป็นรูปพรรณลักษณะของอาดัมที่สมบูรณ์แล้วอัลเลาะฮฺทรงบรรจุวิญญาณเข้าไป ดังที่อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ใน(อัลสะอูเราะฮฺ : 9) ความว่า “หลังจากนั้นพระองค์ทรงทำให้เขามีรูปร่างสมบูรณ์ และเป่าลงไปในเขาจากวิญญาณ...”

คำว่า “หมักไว้สี่สิบวัน” ในอัลหะดีษ โดยที่ มุซา มูฮัมมัด อาลี (Musa Muhammad ‘Ali, 1979 : 108) ได้กล่าวว่า ระยะเวลาขั้นตอนของดินได้แปรสภาพจากลักษณะหนึ่งเป็นอีกลักษณะหนึ่งเป็นขั้นตอนที่อัลเลาะฮฺทรงสร้างนบีอาดัมเหมือนกับขั้น

ตอนในการแปรสภาพของอสุจิในครรภ์ของมารดา ตามที่อัลหะดีษเล่าจากอัลคัลลาสฺ (บุตรมัศอูด) ได้กล่าวว่ “ท่านศาสดามูฮัมมัด คือตฯ ซึ่งเป็นผู้มีสัจจะและถูกรับรองว่ามีสัจจะ ได้เล่าให้ฟังว่าแท้จริงใครคนใดคนหนึ่งจากพวกท่านนั้น ชิ้นส่วนต่างๆ ของเขาจะถูกนำมารวบรวมอยู่ในครรภ์ของมารดาในสภาพเป็นน้ำอสุจิเป็นเวลาสี่สิบวัน หลังจากนั้นจะเปลี่ยนสภาพเป็นเลือดก้อนในเวลาสี่สิบวัน ต่อจากนั้นจะเปลี่ยนสภาพเป็นเนื้อก้อนในเวลาสี่สิบวัน หลังจากนั้นวิญญาณจะถูกเป่าเข้าไป...” รายงานจากบุคอรี มุสลิม ตีรรมีซี และอิบนุมายะฮฺ (อรุณ บุญชม, 2529 : 11) สิ่งที่ได้กล่าวข้างต้นแสดงว่าระยะเวลาในการแปรสภาพจากชั้นตอนแรกเป็นชั้นตอนต่าง ๆ จนถึงชั้นตอนที่เป่าดินแห่งสนิทนั้น ชั้นตอนละสี่สิบวัน เหมือนกับชั้นตอนในการแปรสภาพของอสุจิจนถึงชั้นตอนของเนื้อห่อหุ้มดังที่อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลมูอมีนูน : 13-14) ความว่า “หลังจากนั้นเราได้บันดาลเขา (มนุษย์ถูกหลานเผ่าพันธุ์อาดัม) ให้เป็นน้ำอสุจิในที่พัก อันมันคง (คือมดลูก) หลังจากนั้นเราได้บันดาลอสุจิให้เป็นก้อนเลือด แล้วเราบันดาลก้อนเลือดให้เป็นก้อนเนื้อ จากนั้นเราได้บันดาลก้อนเนื้อให้เป็นกระดูก แล้วให้มีเนื้อห่อหุ้มกระดูก หลังจากนั้นเราได้บังเกิดมันมาในกำเนิดอื่น ๆ จากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่าชั้นตอนของการแปรสภาพของอสุจิจนถึงชั้นตอนเนื้อห่อหุ้มกระดูกชั้นตอนละสี่สิบวันเช่นเดียวกัน

ดังนั้นการแปรสภาพของดิน ในการสร้างนบีอาดัมนั้นเหมือนกับการแปรสภาพของอสุจิในการสร้างมนุษย์ทั่วไป ตามที่อัลกุรอานและอัลหะดีษที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ฉะนั้นการศึกษาวิเคราะห์มาแล้วข้างต้นจึงสรุปได้ว่ามนุษย์ตามทัศนะอิสลามมีปฐมกำเนิดมาจากดินตามที่อัลกุรอานและอัลหะดีษที่กล่าวไว้